

ЎЗБЕКИСТОН RESPУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИ ВА ҚИШЛОҚ
ХЎЖАЛИГИ ЭКИНЛАР ҲОСИЛДОРЛИГИНИ
ОШИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ-ИННОВАЦИОН
ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ, МУАММО ВА ЕЧИМ**

мавзусидаги
Республика миқёсидаги илмий-амалий анжуман

ТЎЦЛАМИ

Бухоро, 2021 йил 19-20 ноябрь

Добавить закладку

✓ Инструмент

Инструмент

Увеличить вид

Предыдущий

Повернуть по

Печать...

Найти

Свойства доку

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 мартдаги 78-ф сонли фармойиши билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикасида 2021 йилда қалқаро ва республика миқёсида ўтказиладиган илмий ва илмий-техник анжуманлар режаси"да белгиланган тадбирлар ижросини таъминлаш мақсадида 2021 йил 19-20 ноябрь кунлари "Тупроқ унумдорлиги ва қишлоқ хўжалиги экинлар ҳосилдорлигини оширишнинг замонавий-инновацион технологиялари, муаммо ва ечимлар" мавзусидаги Республика миқёсидаги илмий-амалий конференция ўтказилмоқда.

Республика илмий-амалий анжуман тўпламида Тупроқ унумдорлиги ва қишлоқ хўжалиги экинлар ҳосилдорлигини оширишнинг замонавий-инновацион технологиялари, қишлоқ хўжалик экинларини янги ва истиқболли навларини яратиш, ҳосилдорлиги ва сифатини яхшилайдиган замонавий инновацион технологияларни тупроқ унумдорлиги ва мелiorатив ҳолатини яхшилаш ҳамда илғор тажрибаларини қишлоқ хўжалик соҳасида оmmалаштиришга бағишланган маърузалар ўз аксини топган.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ АЪЗОЛАРИ:

Таҳририят ҳайъати: О.Х.Ҳамидов, О.С.Қаҳқоров, Г.Т.Зарипов, Ҳ.Т.Артикова,
Ф.Х.Жумаев, Р.Юнусов, О.Б.Шарипов, Ш.Ш.Нафетдинов, Ш.Х.Тўхтаев,
С.М.Назарова, А.А.Илясов, Ҳ.Ҳ.Сапимова

Маъмур тўпламга киритилган мақолалар ва маъруза тезисларининг мазмуни, ундаги статистик маълумотлар, меъёрий ҳужжатлар, саналарнинг тўғрилигига ҳамда танқидий фикр-мулоҳазаларга муаллифнинг ўзлари масъулдирлар.

ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИ ВА УНИ МУҲОҒАЗА ҚИЛИШ ХУСУСИДА

Х.Р.Адизова

Бухоро давлат университети

Табиий ресурслар ичида ер алоҳида, ўзига хос ҳуқуқий мақомга эга бўлиб, ундан оқилона, илмий асосланган тарзда тўғри фойдаланишни ташкил этиш ернинг унумдор катлами бўлган тупроқ муҳофазасини таъминлашни тақозо этади. Ер кишлоқ хўжалигида асосий ишлаб чиқариш воситаси бўлиб, ундан фойдаланишни тўғри ташкил этиш айнан тупроқ муҳофазасини иқтисодий-ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан таъминлашни аниқлатади. Айниқса, ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилашга, тупроқ унумдорлигини оширишга давлат сиёсати даражасида эътибор берилмаётган, ўз иқтисодиёти ривожланишини агро-индустриал йўналишда ташкил этаётган ҳозирги Ўзбекистон шароитида тупроқ унумдорлигини муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий муаммоларини ўрганиш, уларнинг ечимини топишда амалиёт материаллари асосида чуқур илмий-назарий мушоҳадага асосланган тақлифлар ишлаб чиқиш, қулосалар бериш заруратини вужудга келтиради. Бугунги кунда тупроқ унумдорлигини сақлаб қолиш ва ошириш масаласи тобора ўткир муаммога айланиб бормоқда. Шу сабабли ҳуқуқий нуқтан назардан тупроқ унумдорлигини оширишнинг ҳуқуқий асосларини янада чуқурроқ ўрганиш, бугунги кундаги ҳолатини яна бир бора илмий ва амалий томонларини таҳлил этиш ва энг асосийси уларни янада такомиллаштириш масалаларига ҳам жиддий эътибор қаратиш лозим бўлади. Республика бўйича қорьона, ташкилот, муассасалар, фермер хўжаликлари ва фуқароларнинг фойдаланишдаги жами ерлар 44410,3 минг гектарни ташкил этиб, шундан сугориладиган ерлар эса 4313,1 минг гектарни ёки умумий ер майдонининг 9,7 фоизини ташкил қилади. Ўзбекистон Республикаси ер фонди ерларидан фойдаланиш мақсади ва тартибига кўра ўзига хос хусусиятларга эга, улар 8 тоифага бўлинади. Жумладан, кишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар 20487,7 минг га (умумий фойдаланишдаги ер фондига нисбатан 46,1%), ўрмон фонди ерлари 9629,6 минг га (21,6%), сув фонди ерлари 829,4 минг гани (1,8%) ташкил этади. Ҳозирги вақтда юртимизда жами сугориладиган ерларнинг қарийб 49 фоизи турли даражада шўрланган бўлиб, бунинг қарийб 18 фоизи кучли ва ўрта даражада шўрланган ерлардир. 23 фондан ортиғи эса бонитети паст ерлар тоифасига киради. Мелiorатив ҳолати қониқарсиз ерларнинг катта қисми Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Бухоро, Жиззах ва Фарғона вилоятларига тўғри келади. Тупроқни муҳофаза қилиш энг аввало, тупроқ деградациясининг олдини олиш, унинг биологик ҳилма-ҳиллиги, физикавий- кимёвий таркиби, тузилиши, ҳажминини сақлаш ва қайта тиклашдан иборатдир. Бу ўз навбатида, ер қонунчилигида табиат объекти сифатида – тупроқни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини амалга оширган ҳолда, ундан табиат ресурси сифатида оқилона фойдаланишни тартибга солиш ҳуқуқ нормаларини янада такомиллаштириб бориш заруратини туғдиради. Тупроқни таназзулга учратиш осон, лекин уни қайта тиклаш жуда мушкулдир. Шунинг учун ҳам тупроқни, унинг унумдорлигини муҳофаза қилиш муҳимдир. Шу сабабли бу масалани миллий қонунчилигимизда етарли даражада тартибга солиш лозим. Республика ер фондининг самарадорлигини ошириш учун ундан оқилона фойдаланиш, тупроқ унумдорлигини сақлаш ва ошириш ҳамда муҳофазалашда ерларни тақсимлаш, табиий ландшафтларини сақлаш ва яхшилаш, бузилган ерларни қайта тиклаш, махсуддорлиги паст ерларни тупроқлаш, ерларни эрозиядан, тузлардан, ихкиламчи шўрланишдан, чўлга айланишидан асраш, уларнинг махсуддорлигига таъсир этувчи бошқа салбий ҳолатларни олдини олиш бўйича мажмуий ва изчил чора-тадбирларни ишлаб чиқиш тупроқшунослик фани олдидаги энг долзарб масалалардан ҳисобланади. Тупроқлар унумдорлигини сақлаш,

	yechimiga doir tavsiyalar.	
53	N.X. Hakimova, U.R. Islomova. O'zbekistonda qishloq xo'jaligini rivojlantiruvchi omillar.	121
54	F.N. Jamayev, Z. Atayeva, A. Nazgulayev, I. Fozilov, S.A. Hojiyev. Buxoro viloyati sharoitida dukkakli ekinlarni tuproq shamolrigini oshirishdagi ahamiyati va o'rni.	123
54	Z. Abdushukurova, S. Sadiqov, N. Tashmetova, Sh. Nafetdinov. Jizax tuzli shurlangan tuproqlarining agromelioratsiya xoslati va uqumdorligini oshirish tadbirlari.	125
55	X.R. Adilova. Tuproq uqumdorligi va uni muhofaza qilish xususida.	127
56	M. Bogirov, G. Usmonxujayeva. Beqamli ekim va beqamli shuldorlik muddatlarini tuproqdagi gumus kamda oziqa moddalar miqdoriga ta'siri.	128
57	Sh. X. Tuxtaev, Zh. U. Xudobertashov. Tuproqdagi foydali kashrotlarining ahamiyati.	132
58	R. Kurvanov, M. Musurmatova, M. Istamova. Vazirlik mul'ticharvoni pri grebnoyem posseve na rost razvitiye klyuchatnika.	133
59	Sh. X. Tuxtaev, Sh. N. Norboeva. Staflikiyalarining biologiyasi va kufayim mashalari.	136
60	T. E. Ostomakulov, O. X. Murodov. Zarafshon vodiysi sharoitida pomidorning takroriy ekimiga mos nam va geterozisli duragajlari.	137
61	T. E. Ostomakulov, N. X. Amanturdiyev, A. A. Shamshov, F. S. Tursumov. Batat filial nam asosiy va takroriy ekim sifatida turli muddatlarda ustirilganida ushbu, hosildorligi va saqlanuvchiligi.	139
62	T. E. Ostomakulov, X. N. Saidmurodov. Uta ertagi kartoshka ekimida nam, ekim muddati va mul'ticharvoni ahamiyati.	141
63	T. E. Ostomakulov, Sh. M. Xolmurodov. sabzavot va tishimov mazakxujori maklari agrotekhnologiyasida makbul sugorish tartibi va igitlash me'volarining tuzi.	142

IV SHU'BA

СУГОРИЛАДИГАН ТУПРОҚЛАРНИНГ ТОПОГРАФИК ВА ГЕОГРАФИК АСОСЛАРИ

64	X. K. NAMOZOV, O. N. PAJONOV, U. T. MAHMUDOV. Вторичное засоление почв Республики Каракалпакки и пути их предупреждения.	145
65	X. Namozov, U. Kogamonova, O. Ashonov, Sh. Nafetdinov. A brief characteristics of soil layer in khakhsal region.	148
66	X. NAMAZOV, YU. KORAXANOVA, SH. NA+ETDINOV. Определение методов моделирования динамики геоэкосистем почв Узбекистана.	153
67	O. N. PAJONOV, U. T. MAHMUDOV, SH. NA+ETDINOV, RAHMIMOVA M. A. Сезонное и постоянное литическое вторичное засоление и пути их предупреждения и ликвидации.	156
68	S. S. Shodiyeva, D. I. Bo'riyeva. Qishloq xo'jaligida agregatlardan foydalangan holda sug'orma dehqonchilik samaradorligini oshirish.	160
69	X. X. Turdikulov, O. O. Mamatqulov, B. M. Akmedov. Tuproqlarning sho'rlanishini oldini olishda zovrlashgan tarmoqlarning ahamiyati.	162
70	S. S. Shodiyeva, D. I. Bo'riyeva. Qishloq Xo'jaligini Kartlashirish.	163
71	S. Sidiqov, N. Abdurazzoqov. Geoxborat tizim texnologiyalari asosida tuproqlarning agrokimyoviy xaritonamalarini tuzish va ulardan amalda foydalanish.	166
72	A. N. Aladullayev, M. M. Akramova. Geoekologik shammlarning inson salomatligiga ta'siri (qo'ltko'l vohasi misolida).	167
73	Z. M. Anvarova. Uzbekiston tuproqlari va ulardan kishlok xujaligida samarali foydalanish.	169
74	Ch. Z. Kodirova, N. Xaydarova, S. Xolmamatov. Sugoriladigan erlardagi sugorish texnika va texnologiyasi.	171
75	A. A. Kodirov, O. B. Sharipov. Uzbekistonda dastlabki agrogeografik tadqiqotlar va ularning funksiyalari.	174
76	D. Zh. Kuchukova. Kishlok landshaftlarining joylashtirishning kishlok xujaligiga ta'siri.	176
77	I. E. Mirzoyeva, M. N. Namroyeva. O'rta osiyoda tarqalgan tuproqlarni o'rganishning geografik jihatlari.	177
78	Z. K. Choricheva, N. Xaydarova, K. Nisayeva. Gidromelioratsiya tizimlarida foydalanish uslublarining kishlok asoslati.	179
79	M. K. Ergasheva. O'zbekistonda landshaftshunoslik fani vujudga kelishining ijtimoiy omillari.	184